

– Віртуальна реальність та її залежність від константної; значущість симуляції, гри в культурі, нові засоби їх реалізації.

Набір цих тем неодмінно змінюватиметься з часом, проте допомога освітян у вирішенні питань, що постають у їхніх межах зараз, стане запорукою стійкої позиції майбутніх дорослих громадян, їхньої самобутності та продуктивного освоєння ними довкілля в мінливому глобалізованому світі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Alptraum Lux. Steven Universe's message of love is emphatically queer / Polygon. 2018-07-09. URL: <https://www.polygon.com/tv/2018/7/9/17549458/steven-universe-wedding-queer-love-ruby-sapphire>. Процитовано 09.08.2021.

2. Christenson R. M. Ideologies and Modern Politics. London : Harper & Row; 3rd edition, 1981. 260 p.

3. Mantoan Lindsey. She-Ra and the Princesses of Power' is the rarest of television feats / CNN. URL: <https://edition.cnn.com/2020/05/22/opinions/she-ra-and-the-princesses-of-power-mantoan/index.html> Процитовано 09.08.2021.

4. Top 100 YA Books (According to Goodreads Members)/ Goodreads. – URL: https://www.goodreads.com/list/show/91711.Top_100_YA_Books_According_to_Goodreads_Members_. Процитовано 09.08.2021.

5. Vermeulen Timotheus; van den Akker, Robin. Notes on metamodernism. Journal of Aesthetics & Culture. Vol. 2, 2010. С. 1–14.

6. Батаєва К. Соціальна візуалістика і медіавізуальність : навч. посіб. К. : Кондор, 2017. 344 с.

7. Головіна Ольга. Як не вбити в дитині філософа. І чому філософія – це цікаво / НУШ. URL: <https://nus.org.ua/articles/yak-ne-vbyty-v-dytyni-filosofa-i-chomu-filosofiya-tse-tsikavo/> Процитовано 09.08.2021.

8. Дебор Г. Общество спектакля. М. : Логос, 2000. 184 с.

Гринюк О. С.,

науковий співробітник

відділу інтеграції змісту загальної середньої освіти

Інституту педагогіки НАПН України,

м. Київ, Україна,

oksana.grinyuck@gmail.com

ІНТЕГРОВАНЕ НАВЧАННЯ ЯК ЗАСІБ РОЗКРИТТЯ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ ОБДАРОВАНИХ ДІТЕЙ

У статті розглянуто роль інтегрованого навчання як засобу розкриття творчого потенціалу обдарованих дітей, а також зазначено умови, що сприяють ефективності здійснення цього процесу.

Ключові слова: інтегроване навчання; наукова картина світу; обдаровані діти; творчий потенціал; проєктно-дослідницька діяльність.

The publication considers the role of integrated learning as a means of revealing the creative potential of gifted children, as well as the conditions that contribute to the effectiveness of this process.

Key words: integrated learning; scientific picture of the world; gifted children; creative potential; design and research activities.

У процесі реформування сучасної освіти та реалізації Концепції «Нова українська школа» [5], яка повинна забезпечувати всебічний розвиток особистості на основі виявлення її

здатків, здібностей, обдарованості і талантів, інтегрований підхід до навчання набуває все більшого значення. Адже саме інтегроване навчання спрямоване на формування високоосвіченої, інтелектуально розвиненої особистості з цілісним уявленням наукової картини світу, з розумінням глибини зв'язків явищ і процесів, що представляють цю картину.

Творчий, інтелектуальний потенціал людей є рушієм прогресу суспільства, тому обдарованість необхідно своєчасно виявити і розвивати. Потрібно не просто дати учню базовий рівень освіти, а сформувати ті ключові компетентності, яких кожен потребує для особистої реалізації, розвитку, активної громадянської позиції, працевлаштування, і які здатні забезпечити особисту реалізацію та життєвий успіх протягом усього життя [2].

Сучасна освіта спрямована на всебічний розвиток особистості та формування в неї таких якостей і умінь, які надалі повинні дозволити їй самостійно вчитися, опановувати нові види роботи і, як наслідок, бути успішною у житті. І саме інтегроване навчання стоїть на першому місці у розв'язанні цих питань.

Інтегроване навчання є творчим процесом, пов'язаним з розвитком, самоутвердженням і самовираженням обдарованої особистості. З наукової точки зору, обдарована дитина – дитина, яка вирізняється яскравими, очевидними, інколи визначними досягненнями або має внутрішні задатки для таких досягнень у певному виді діяльності [3]. Навчання обдарованих учнів та підготовка їх до здобуття цілісних знань не можливі без формування наукової картини світу, її особистісно значимої складової – образу світу, що являє собою систему знань, яка досягається в процесі інтеграції змісту освіти на основі ядра наукових знань, перш за все, на основі загальних закономірностей природи [7], як того вимагає Держаний стандарт базової середньої освіти [1].

У сучасній системі наук процес інтеграції змісту освітніх галузей є цілком об'єктивним, який обумовлений сутнісними зв'язками між об'єктами середовища життя, між процесами і явищами, що в ньому відбуваються, між елементами інформації, які учні отримують під час інтегрованого уроку, внаслідок чого у них формуються цілісні знання і набувається досвід їх використання у житті. Тому орієнтація на інтегроване навчання, а саме розроблення інтегрованих курсів, дасть можливість відійти від традиційної «предметності» у напрямі об'єднання навчальних предметів у цілісну систему. Саме над цією проблемою працює колектив відділу інтеграції змісту загальної середньої освіти, розробляючи теоретико-методичні основи інтеграції змісту природничо-математичної, мовно-літературної освіти, а також працює над впровадженням у 1-6 класах предмету «Довкілля» як невід'ємної складової освіти для сталого розвитку.

Інтегровані уроки сприяють формуванню якісно нових знань учнів, які характеризуються вищим рівнем осмислення, динамічністю застосування в нових ситуаціях, підвищенням їх дієвості й системності. Інтеграція змісту освітніх галузей виступає засобом формування цілісного образу світу дитини, за допомогою якого вона усвідомлює своє істинне буття у світі. Інтегроване навчання дає змогу дитині сприймати предмети і явища цілісно, різнобічно, системно і емоційно, та розвивати власні можливості, творчі здібності, таланти, креативне мислення.

Інтегроване навчання дає можливість кожній особистості розвивати у себе ті якості, які вважаються найважливішими характеристиками обдарованих дітей, а саме: високу пізнавальну активність і допитливість; швидкість і точність виконання розумових операцій, що зумовлене стійкістю уваги та оперативною пам'яттю; навички логічного мислення; швидкість і оригінальність словесних асоціацій; дослідницьку творчу активність, яка полягає у виявленні нового під час формулювання і розв'язання проблем; уміння знайти оригінальні рішення; здатність до прогнозування; розвиток логічного мислення й уяви; володіння основними компонентами уміння вчитися [4].

У багатьох дослідженнях було виявлено, що практично кожна людина народжується з задатками обдарованості, здатністю до ефективної плідної діяльності, а її подальша доля залежить від середовища, в якому вона формується. Тому, в навчальному процесі дуже

важливим є організація освітнього простору для учнів, де буде створена можливість експериментувати, конструювати, проводити власні дослідження і доводити особисті гіпотези, а також, при можливості, доглядати за об'єктами живої природи. Звертаємо увагу на те, що вчителям природничих предметів потрібно обов'язково надавати пріоритет проведенню уроків у доквітлі та екскурсій у природу, що забезпечуватиме формування цілісної системи уявлень про закони пізнання навколишнього світу в їх взаємозв'язку та взаємозумовленості, а також сприятиме поглибленню та розширенню знань учнів, формуванню системного мислення, збудження їх уяви та позитивного і емоційного ставлення до природи. Також необхідно проводити різноманітні тематичні конкурси, екологічні та природоохоронні акції, з метою залучення учнів до творчої і практичної діяльності. Слід зауважити, що для розвитку творчого потенціалу обдарованих дітей, під час інтегрованого навчання, ефективним є створення педагогічних умов для здобуття результативного, індивідуального досвіду в проектно-дослідницькій діяльності. Вона передбачає інтегровану, дослідницьку, творчу діяльність учнів, спрямовану на формування ключових компетентностей особистості та отримання самостійних результатів під керівництвом учителя, а також набуття нових знань, умінь і навичок, які знадобляться в подальшому житті.

В обдарованих дітей чітко виявляється потреба в дослідницькій і пошуковій активності – це одна з умов, що дозволяє учневі зануритися в творчий процес навчання і виховує в ньому жагу до знань, прагнення до відкриттів, активної розумової праці та самопізнання. В навчальному процесі розвиток обдарованої дитини слід розглядати як розвиток її внутрішнього діяльнісного потенціалу, здатності бути автором, активним творцем свого життя, уміти ставити мету, шукати способи її досягнення, бути здатним вільно обирати і відповідати за нього, максимально використовувати свої здібності.

Необхідно звернути увагу на те, що організація проектної та дослідницької діяльності передбачає комплекс методів, які окремо відносять до кожного з двох видів діяльності. При цьому варто розуміти, що вони доповнюють один одного і мають ряд відмінностей. У результаті дослідницької діяльності ми отримуємо інтелектуальний продукт, який створюється шляхом встановлення істини методами традиційного дослідження. Тоді як проектна діяльність передбачає пошук істини шляхом вибору максимально ефективного способу пізнання. Цінність проектно-дослідницької діяльності в тому, що вона приносить комплексний результат і тренує відразу групу важливих умінь і навичок особистості. Окремо проектна діяльність дуже важлива, але вона не вчить практиці і тому, як шукати інформацію, обробляти та подавати її. Дослідницька ж діяльність сама по собі не несе такої величезної важливості, тому їй необхідний проект [6].

Проектно-дослідницька діяльність є особливо актуальною на сучасному етапі розвитку освіти, оскільки відповідає її нагальним вимогам і тенденціям – особистісно-орієнтованому та діяльнісному характеру сучасної освіти, її компетентнісній спрямованості. За змістом учнівські проекти повинні бути міжпредметними, тому що інтеграція знань з біології, екології, хімії, фізики, географії, історії та інших дисциплін, сприятиме цілісному засвоєнню учнями природничо-наукових знань, розумінню взаємозв'язків у природі і суспільстві, формуванню предметних компетентностей.

Під час проектно-дослідницької діяльності розвиваються мотивація, пізнавальні навички; формується вміння самостійно орієнтуватися в інформаційному просторі, висловлювати власні судження. Цілеспрямовані і змістовні інтегровані уроки із використанням проектно-дослідницької діяльності встановлюють міцні зв'язки між навчальними предметами, вносять новизну в систему навчання та допомагають учням зрозуміти важливість вивчення основ наук як єдиної системи знань. А також, вони сприяють формуванню соціальних компетенцій особистості, що дозволяє їй пройти технологічний процес від ідеї до створення виробу з подальшою його презентацією.

Отже, інтегровані уроки роблять навчальний процес по-справжньому цікавим, а їх проведення є необхідним для розкриття творчого потенціалу обдарованих дітей, цілісного

сприйняття ними світу і осмислення явищ навколишньої дійсності. Інтегроване навчання забезпечує ефективніше формування в обдарованих учнів цілісного уявлення про сучасну наукову картину світу, образ світу, роль і місце людини в природі, та вироблення ключових компетентностей особистості, яких потребує сучасне життя. Уміння інтегрувати і творчо використовувати здобуті знання є зараз соціальною цінністю, адже сучасному суспільству і державі потрібні люди, які здатні приймати нестандартні рішення та вміють творчо мислити.

ЛІТЕРАТУРА

1. Державний стандарт базової середньої освіти : Постанова Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 р. № 898. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-%D0%BF#n16> (дата звернення: 05.08.2021).

2. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи. Ухвалено рішенням колегії МОН 27/10/2016 URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf> (дата звернення: 05.08.2021).

3. Обдаровані діти. URL: <https://goruo.konstantinovka.org/napdi/child/> (дата звернення: 04.08.2021).

4. Обдарована дитина – хто вона? URL: http://bzosh3.at.ua/publ/batkam/dokumenty_batkam/obdarovana_ditina_khto_vona/7-1-0-24 (дата звернення: 04.08.2021).

5. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 14 грудня 2016 року № 988-р «Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-%D1%80#Text> (дата звернення: 05.08.21).

6. Урок «Середня освіта». Що таке проектно-дослідницька діяльність в сфері освіти? URL: <http://urok.pp.ua/serednya-osvta/6862-scho-take-proektno-doslidnicka-dyalnst-v-sfer-osviti.html> (дата звернення: 05.08.2021).

7. Формування природничо-наукової картини світу в учнів середньої школи : колективна монографія / В.Р. Ільченко, К. Ж. Гуз, В. С. Коваленко, Л. М. Рибалко та ін. Полтава : Довкілля-К, 2005. 224 с.

Гуз К. Ж.,

*доктор педагогічних наук, провідний науковий співробітник
відділу інтеграції змісту загальної середньої освіти
Інституту педагогіки НАПН України,
м. Київ, Україна,
konstantin.guz@gmail.com*

РОЛЬ ЦІЛІСНОСТІ ЗМІСТУ ОСВІТИ У ФОРМУВАННІ ОБДАРОВАНОСТІ УЧНІВ

В статті розкривається зміст загальних закономірностей науки як основи цілісності змісту освіти, їх ролі у формуванні образу світу особистості, її обдарованості з досвіту впровадження моделі освіти «Довкілля».

Ключові слова: обдарованість учня; цілісність змісту освіти; загальні закономірності науки; образ світу обдарованої дитини; освітня модель «Довкілля».

The article reveals the content of general laws of science as the basis of the integrity of the content of education, their role in shaping the image of the world of the individual, his talent from the experience of implementing the model of education «Environment».

Key words: gifted student; integrity of educational content; general laws of science; the image of the world of a gifted child; educational model «Environment».